

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Danskeren 1

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Danskeren 1", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 513. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1848_941-txt-shoot-idm21203.pdf (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Danmarks Stilling.

(Udtalt i "Danske Samfund" den 24de October.)

Lad Tydskerne græde for Danmark! Det var Enden paa Visen, vi sang, og gid det var saa vel, at Tydskerne græd for Danmark, thi vel klæder *Graaden* dem slet ikke kiønt, men *Latteren* klæder dem dog endnu meget værre, og overalt, naar enten vore Fiender eller vi selv og vore Venner skal græde, saa er *Danskerne*, saavel som alle andre Folk, dem selv nærmest. Og see nu, da vi ligger i aaben Feide med *Tydskerne*, nu maa der jo grædes paa en af Siderne, om ei paa dem begge, men jeg er rigtig nok bange for, at hvad *Graaden* angaaer, da ligger den os nærmest, thi det har jeg selv faaet at føle i den sidste Tid og ei mindst i denne Morgenstund, for jeg kan ikke sige Dem, hvor gnaven jeg var, da jeg kom op imorges, som om jeg var blevet ti Aar ældre i de fjorten Dage, siden sidst, og skal jeg sige Dem hvor surt jeg saae, da maa det være med et 514Ord, som de pæne Folk aldrig vil tage i deres Mund, fordi det smager saa gruelig *Dansk*, men det veed De nok, jeg er ikke bange for, og siger derfor reent ud, jeg saae saa surt, som en Æddikebrygger. Og hvad det ikke var galt før, saa blev det, da det faldt mig ind, jeg havde lovet at komme herop og tale høit iaften; thi dels havde jeg langt heller sat mig hen at græde, og dels maatte jeg sige til mig selv: hvad kan det nytte, at du ene Mand raaber dig hæs paa hvad Ingen vil høre? Folk vil jo have *Fred*, om de saa end ikke skulde beholde det mindste i *Fred*, og saasart du derfor siger, du vil have *Krig først*, for at *Freden* baade kan svare til sit Navn og smage desbedre, saa raaber jo alle de, der kalder dem selv fornuftige Folk: kan I nu høre, han er *gal*, han vil ikke engang have *Fred*, uden han kan faae *Krig først*! Jeg kan jo nok spørge dem, om vi da ikke aabenbar endnu har *Krig* med *Slesvig-Holstenerne* og er altsaa nødt til at have *Krig først*, inden vi kan faae en rigtig *Fred*, men de samme *fornuftige* Folk er vist ikke bange for at svare: kan I nu høre hvor han er *dum*, han kan ikke engang begribe, at da den saakaldte ægte *Fred* nu for Øieblikket er saa kostbar, at Smaafolk ikke kan veie den op enten med Guld eller Staal, saa maae de, som fornuftige Mennesker, nøies med lidt mindre, og det giver jo Fornuften, at naar vi holder *Vaabenstilstand* og ikke opirrer Fienden, da har vi 515saa godt som *Fred*, for det Smaahuggeri i *Slesvig*, skiøndt det er ærgerligt nok, kan og maa man jo, af højere Hensyn, lade, som man ikke seer, og de kiære *Slesvigere* maae vide, at saadanne Stød giver Verden, og lade, som de ikke følte det.

See, derfor havde jeg vist staaet og surmulet eller sidt og grædt endnu, hvis det ikke til Lykke var faldet mig ind, hvordan det gik mig, da jeg var *lille* og tog mig ikke Verden saa nær, men levede som en Prinds, ja, meget bedre end de fleste Prindsere, for vel fik jeg ikke nær alt hvad jeg vilde have, og græd derfor tit, som andre store og smaa Børn, men saa havde jeg ogsaa tit den store Fornøielse at faae Sorgen slukt i et Øieblik og i det næste at lee ret af Hjertensgrund. Sædvanlig kom der nemlig en god Ven og sagde til mig: du græder nok med det ene Øie og leer med det andet, ligesom Sidse Bødkers Kone, og det skulde næsten aldrig slaae feil, at var det ikke sandt før, saa blev det dog snart, og at naar først det ene Øie begyndte at lee, saa fik det andet Lyst til at gjøre Selskab, og ved at tænke paa det imorges, blev jeg saa munter, at jeg ikke for alt det jeg veed vilde byttet med de store Hanser, der, langt fra at mærke, de er smaa nok endnu, end ikke kan troe, de nogensinde har været saadanne Rollinger, som en af os.

Det slog mig nemlig strax, at det maatte nok være mig i Kiødet baaret at lee med det ene Øie, naar jeg 516græd med det andet, og at det var Grunden, hvorfor de pæne Folk paa deres Pluddervælsk kaldte mig "*humoristisk*" skiøndt jeg ikke kan nægte, at det samme pluddervælske Ord, efter Pluddervædsken, det er opvoxet af, snarere maatte betyde hvad jeg har ingen Lyst til at være, og hvad vi paa godt Dansk kalder "en *fugtig* Broder."

Ja, tænkte jeg saa, det er dog immer noget, for kan du græde med det ene Øie og lee med det andet, saa vilde du end ikke paa *Rigsdagen* være saa reent tilovers, som baade Søofficererne og Ministrene troer, da det er klart nok, at der i Danmarks Stilling for Øieblikket ikke blot er noget, man baade maa lee og græde over, men at det er et stort Spørgsmaal, enten det Begrædelige eller det Latterlige har Overvægten, skiøndt man nok veed, at det Latterlige gjerne faaer de fleste Stemmer!

Velan! tænkte jeg saa, siden du nu engang har lovet at tale iaften i *Danske Samfund*, saa kunde det jo forholdsvis være ganske morsomt, og selv kanskee fornuftigt, at udvikle, om man helst skal lee eller græde over Danmarks Stilling, og om man, efterat have gjort lidt af begge Dele, dog ikke kunde hitte paa at gjøre lidt mere?

Da nu imidlertid alting for Øieblikket i det mindste maa see ud, som om det var hugget eller trukket ud af gode grundige Grundsætninger, saa sad jeg ogsaa og 517tænkte paa, hvordan jeg bedst i al Korthed skulde forestille Dem først det allerbegrædeligste, saa det allerlatterligste, og kunde jeg komme saavidt, endelig tilsidst det allerbedste, og her kom baade "Adres-Avisen" og selv "Berlingeren" mig til Hjelp, rigtig nok kun i Henseende til det "Begrædelige," men det er dog ogsaa netop det, der, da det aldrig kan være for kort, bliver snarest for langt, og det er alt store Ting, hvor man kun pleier at finde det allerkiødeligste, dog engang at støde paa det allerbegrædeligste.

Med disse "Dagblade," med begge "Morgenbladene" for mig, kan jeg da, i det mindste til "Aftenbladene" kommer omkring, trøstigt sige, at trods alle "Fædrelandets" Salver og Plastere, og trods alle den gamle "Statstidendes" opbyggelige Betragtninger, trods Ministeriets Taushed og Vaabenstilstandens Længde, ja, trods Rigsdagen paa "den brede Basis," trods den ligened til Væveren i Mehrn udvidede Valgbarhed, og trods al den Velsignelse, som det "constitutionelle Monarchi med demokratisk Grundlag" enten allerede har bragt for Dagens Lys eller giemmer i sit Skiød, trods alt det og trods "Fædrelandets" Trods paa sine egne Selv-Modsigelser, saa seer det for Øieblikket meget beklageligt, bedrøveligt og begrædeligt ud, især med Hensyn paa *Slesvig* og de tohundredetusinde *Danskere*, som har levet der, skjøndt "levet bandsat" hidindtil, og maae nu under den saakaldte "Vaabenstilstand", 518hardtad ligesaa god som en Fred, ikke engang faae Lov til at leve bandsat i Hjemmet, men slaaes ihjel eller smides i Fængsel, eller drives ud for Fode, saasart de blot ymter om, at *Frederik den Syvende* er ogsaa *deres Konge*, og at *Dannebrog* er dem meget kjærere end det sortogrødtgyldne *Tydske Flag*, der længselsfuldt venter paa den Danske Flaade!

Ja, her er unægtelig Grund nok til Graad ikke blot for alle *Dannekvinder*, men ogsaa for alle *Dannemænd*, naar de *kun* har Hjerte til at græde, ei til at ile de pinte og plagede *Danske* Sydskende til Hjelp! Og hvad skal jeg da sige, som er en gammel Mand, der aldrig engang har lært at føre *det Sværd*, der ene bider paa *Slesvig-Holstenere!* ja, hvad kan jeg gjøre andet end at græde, jeg, som fra Barnsbeen inderlig har elsket gamle Danmark, stræbt at gjøre mig fortrolig med alt *Dansk*, baade forbigangent og nærværende, og har over i tredive Aar trøstet *Dannekvinderne* og mig selv med, at naar først engang de gode *Dannemænd* vaagnede og saae, hvordan den *Tydske Fenris-Ulv* spilede Gabet op for at sluge alt hvad der kom ham nær, og hørde ham tude saa gruelig, fordi han igrunder er bunden, de da ikke helmede, før de fik ham kneblet med Sværdet i Munden, saa han maatte nøies med at fraade i den "sorte Sø," hvori det *Tydske Admiralskib*, bygt af døde Mænds Negle, naar det bliver færdigt, skal seile, jeg som har 519taget hele *Nordens* Mythologi for en Spaadom om *Dannemænds Storværk*, og maa nu opleve, at de vel er vaagnede, har ogsaa draget Sværdet af Skeden og viist, at gamle *Skræp* beed godt paa *Tydskere* endnu, men synes alt at være blevet bange for, de skulde hugge for dybt og blive kaldt *Barbarer* i alle *Tydske* Bøger, og nødes til at nøies med deres eget Hoved, med *Nordens Roes* og *Dannekvindens Smag*, og synes paa den anden Side at være blevet saa haardhjertede, at selv naar det *Danske Slesvig* raaber til *Danmark*, som et Barn med en Kniv i Halsen raaber paa sin *søde Moder*, saa tysser de paa *Skrighalsen*, der jo ikke er død endnu og bør ikke troe, at Tydskeren er saa vred, som han bander til, og bør ikke opirre ham, ved nu saa ubeleilig at heise *Dannebrog* og raabe paa, at de vil blive ved at tale *Dansk* og være *Danske* til evig Tid!

Ja, græde saameget jeg gider, det har jeg aabenbar Grund til, og skjøndt alt for Øieblikket er meget uklart og meget usikkert, saa tør jeg dog nok antage, at det har alle gode *Dannemænd* Ret til og vil faae Lov til, naar de blot ikke skriger slet saa høit, som de *Danske Slesvigere*; men skjøndt det er godt nok at kunne græde, er det dog, som "*Borger-Ret*" betragtet, kun en ynkelig Ret at maatte græde i Stilhed, saa meget, man gider, for jo flittigere man benytter den, des sørgeligere har man det, og des begrædeligere bliver det 520Hele, saa det er ordenlig en Lykke, naar det bliver *latterligere* med det samme, og naar, som det Gudskeelov! er Tilfældet med mig og alle gode *Dannemænd*, man har et godt Øie ogsaa for det *Latterlige*. Det gælder da kun om at faae Øie paa det *allerlatterligste*, som det eneste, der kan holde det *allerbegrædeligste* Stangen, og her finder jeg mig forladt saavel af *Morgenbladene*, som af *Aftenbladene*, selv af *Korsaren*, thi vel er der ogsaa i dem *Latterligheder* nok, naar man har Øie for dem, og der skal forleden have staaet et meget latterligt Stykke i *Korsaren* om "Kaptein-Løitnant *Grundtvig*," men det er dog langt fra at være det *allerlatterligste* for Øieblikket, og det var heller ikke godt, for det kunde i det Høieste opveie det begrædelige i Hovedstadens ellefte Valgkreds, men ingeniunde det *allerbegrædeligste* i hele *Danmark*, som ei engang er *Barneskriget* fra Nord-Slesvig, men *Kiællinge-Snakken*, hvormed det besvares, ikke blot i "Fædrelandet," men i *Fædernelandet*, i *Dannemænds* Hjem, hvor dog selv *Dannekvinderne* har hjulpet ærlig til at slibe Rusten af det gamle nys opgravede *Kæmpesværd!* Men hvor vanskeligt det end kan synes mellem det meget latterlige, vi alle kan see, at finde det *allerlatterligste*, hvorad hele det *Danske Folk* nødvendig maa lee med det ene Øie, naar det græder *allerstridest* med det andet, saa tvivler jeg dog intet Øieblik om jo at have opdaget det i den meget alvorlige Tale og 521Trætte, vore lærde og pæne Folk føre om Et- og Tokammer-Systemet, om det *absolute* og det *suspensive Veto*, om *Initiativet* og alle *Fractionerne*, thi det er jo allerede latterligt nok, blot som *Pluddervælsk*, hvormed man ikke blot vil politisk opdrage, men ogsaa oplive, opvarme og opflamme det *Danske Folk*, der ikke forstaaer et Ord deraf, men det bliver dobbelt latterligt, naar man seer Folket, som det synes, meget andægtigt høre til og meget tankefuldt bryde sit Hoved med, hvordan den *Hexelæsning* egenlig skal skrives og udtales for at gjøre sine utrolige Virkninger, og det bliver tredobbelt latterligt, bliver det *allerlatterligste*, naar man bare husker, at denne Tale og Trætte, der vilde klinge latterlig nok i den dybeste *Fred*, den høres og føres, mens vi har den *farligste* Krig i fem Aarhundreder, ja, mens Hertugdømmet *Slesvig* saagodtsom gaer fløiten og hele *Danmarks* Rige er stærkt ifærd med at opløses og forgaae!

Ja, denne *Latterlighed* har virkelig noget saa "*storartet*" ved sig, at det er intet Under, at de stive *Latinere* deri seer en ikke uheldig Efterligning af den mageløse *Romerske* Storhed, som den hellige *Livius* har skildret i hele sin *Glands* ved at berette, hvorlunde man i det evige *Rom* kiøbde *Bymarker* i dyre *Domme*, mens *Hannibal* stod for Porten, men naar jeg paa *Dansk* skal vise det "*Storartede*" i den *Danske* *Latter*522*lighed*, da maa jeg sige: i *Sammenligning* med den var det kun lidt, om man i et Huus, hvor der var

Ildløs i alle Ender, saae Folkene sidde i *Storstuen* og trættes og trumfe i Bordet, for at faae afgjort, om der skulde sættes et Skillerum op i Stuen, og om det helst skulde sættes paa langs, paa tværs eller paa skraa, og om de, der skulde smides paa Dørren, skulde smides trekantede ud, saa de blev *hængende* (det suspensive), eller firkantede saa det var *forbi med dem* (det absolute).

Dog, De føler det vist alle med mig, at skulde *Fædernelandet*, gamle *Danmarks Rige*, opløses og forgaae, da var det kun en daarlig Trøst, at det var ligesaa latterligt som begrædeligt, for da kom vi allesammen til enten at lukke vore Øine eller græde med dem begge, mens det kun blev vore arrigste Fiender, som havde Øine til at lee med, saa jeg kunde umuelig ved denne Leilighed ført dem i *Leehjørnet*, hvis jeg ikke havde mærket hos mig selv, at naar først det ene Øie leer, følger det andet snart med, og at da faaer man meget lysere Udsigter end man havde, da man var i *Grædehjørnet*.

Hvad man nemlig strax seer, naar man har leet sig klarøiet igjen, det er det *allerbedste*, man i *Danmark* kan see, at *Folk er oppe*, har slet ikke lagt sig til at sove igjen, uden som vore kække *Krigskarle*, der omtrent har ligget i Klæderne hele Som523meren, og at Folket ligesaa lidt som *Krigshæren* er blevet øm om Hjertet over de verdensberømte, alvidende og sprænglærde *Tydskere*, men føler inderlig Medlidenhed med de underkuede, forhaanede og fredløse *Danske Sydskende* i *Sønderjylland*, og ønsker intet hellere end at lade de Lærde snakke for deres *Æske* og sukke efter lidt Roes igjen i *Tydske Blade*, mens Folket, saavidt det behøves, i Forening med den *ikke staaende*, men *fremrykkende Danske Krigshær*, renser *Nordslesvig* fra alt hvad *Tydske* er, og planter *Dannebrog* paa *Dannevirke*, saa *Tydskerne* skal nødes til at bukke for den eller bide i Græsset, og *Holstenerne* lære at holde Styr, om ikke med det gode, saa med det onde!

See, under disse igrunden meget gode Omstændigheder, kan vel enhver see, hvad der var det *allerbedste* at gjøre, thi det er jo ikke at skrive en begrædelig Adresse til *Rigsdagen*, skjøndt det aldrig kan skade at *underskrive* den, og det har jeg selv gjort, og det er heller ikke det *allerbedste* at gjøre Spørgsmaal til Ministrene om, hvordan de egenlig sidder i det og hvad Udvei, de har fundet, for de svarer kun, det er *Statshemmeligheder*, som man ikke maa tale om, vi skal bare have "Tillid" til dem og finde os i hvad de finder tjenligt; nei, det *allerbedste* er at gaae lige til *Kongen*, som skal staae for Styret, og bede Ham indlægge et godt Ord for *Danmarks Rige* og det *Danske* 524Folk hos *Ministrene*, saa de enten gaaer *frem* eller *tilbage* og staaer ikke længer Folket i Lyset, men lader Solen skinne paa *Danmarks Rige* og vise hvad der er, med andre Ord, at Ministrene enten tager Mod til sig og lader det *Danske Folk*, som *Æren* byder og Lysten er til, maale sig i aaben Mark med *Slesvig-Holstenerne* og deres Hjelpere, utalte paa Slump, *enten det, eller* takker af!

De synes maaskee, det er alt for konstig, eller alt for latterlig en Vending, at *Kongen* skulde lægge et godt Ord ind for os hos *Ministrene*, men det være for Resten som det vil, saa er det ægte *Dansk*, for jeg har selv oplevet det alt i *Frederik den Sjettes Tid*, da *Ministrene* dog var langt fra at være saa fornemme, eller saa korte for Hovedet, som de er nu, for da kom der en op til *Kongen* og bad Hs. Majestæt indlægge et godt Ord for ham hos en af *Ministrene*, saa han kunde faae *Audients*, og Kong *Frederik*, som godt vidste, at den samme Minister var slem at faae i Tale, og som var en meget folkelig Herre, en meget *Dansk Konge*, han loe nok ad det, men han fandt dog, det var baade ægte *Dansk* og velgrundet, saa han lovede at skaffe *Danskeren* Ørenlyd hos *Ministeren* og han holdt hvad han lovede. Det samme vil vi alle ønske og tør vi godt haabe, naar vi med vor "Danske Tillid" vender os til Kong *Frederik den Syvende* selv om et godt Ord igjen til *Ministrene*!